

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského výchování.

»Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.«
Tom. Kemp. I. 1.

Herbartovy praktické idey a výchova křesťanská.

Napsal *dr. Jos. Kachník.*

(Dokončení.)

5. Idea odplaty (spravedlnosti).

Bezúmyslné setkání se dvou vůlí vzhledem ku zevnějšímu třetímu v dispozicích navzájem si překážejících vede ku poměrům právním. Je-li však setkání to zúmyslné, takže čin jedné vůle proniká prostředí a tak do vůle druhého zasahuje, že tento trpí a úmysl náš buď vítá neb nikoli: tu počíná jiný poměr, jenž vyžaduje odplatu.

Čin nebylo by si možno jako čin mysliti, kdyby jím něco se nečinilo, co by bez něho nebylo se stalo. Tento zápor poukazuje na opačný stav věci, který před činem asi skutečně byl . . . Čin jako rušitel se nelíbí. Velikost činu určuje velikost nelibosti. Kde není blaho neb ublížení zamýšleno, aneb kde se nepocítují: tu nezasahuje jedna vůle do druhé: činu tu není, a rovněž není tu nelibosti. S blahem však a s ublížením, jež vyskytuje se jak v úmyslu tak i ve výsledku, roste nelibost: a sice stejným způsobem při dobrodiní i při ublížení. Kdyby mohla nelibost jako síla působiti na čin: tu by jej zabavila; působila by jako každý odpor ve směru opačném: snažila by se postup činu zatlačením nazpět zrušiti. Než nelibost není silou; čin skutečně se udál. Ale když byl vykonán, zůstává ještě myšlenka na zatlačení zpětné, jímž měl čin zrušen býti . . . Zpětné vrácení se tedy stejného kvantum blaha a ublížení od přijímatele ku vykonavateli jest to, k čemu se soud nese. Odplata jest onen symbol, v němž se nelibost jeví.“ — Takto líčí Herbart poslední ideu praktickou, již zove odplatou.¹⁾ Lindner nazval ji spravedlností.²⁾

Pozorujeme tu opět mechanismus Herbartův, jenž sestrojen jest jen, aby se systému vyhovělo, jenž však s vědomím žádného soudného člověka nesouhlasí. Prokázal-li nám kdo dobrodiní, jest první, o čem přemítáme, kdo jest to, jenž nám dobrodiní prokázal, přemítáme dále z jakého úmyslu to učinil a konečně jaké bylo kvantum dobrodiní, jež nám uděleno. Není to tedy jen kvantum, jež by na odplatu vliv mělo. Nejinak má se to při ublížení. Ublížení od věrného přítele bolí více než sebe větší

¹⁾ Allg. prakt. Philosophie, I. c. str. 57.

²⁾ Obecné vychovatelství, I. c. str. 50—51.

od člověka cizího; i největší ublížení, je-li nezaviněno, nezaslouží odplaty. Herbart odezírá i tu, jako jinde, zcela od zevnějšího pravidla, zákona, dle něhož míra odplaty se určuje. On neurčuje ani, kdo má trest či odplatu vykonati. „Kdo má odplatiti, zůstává neurčito“, praví Herbart. Zákon křesťanský, jehož u výchově zachovávati jest, praví, že ublížení jest trestati představenému, jenž tu zastupuje ochránce spravedlnosti a řádu jak mravního tak právního, Boha.

I o pomstě nevyslovuje se Herbart určitě. „Čin odkazuje se ku vykonavatelí, ale nikdo není bezprostředně zavázán, vstříc mu běžící, jaksi postupující čin převzítí. Uraženému se tedy žádná pomsta nepřipisuje; kdyby ale přišly Eumenidy na ublížitele, staniž se mu, co jest náležito.“¹⁾ Zákon křesťanský jest určitý a jasný. „Můj jest soud a má jest pomsta“, dí Hospodin.

Ku výchově jest potřeba zásad přesných. Těch poskytuje v řadě přirozeném ethika křesťanská, Platonem a Aristotelem založená a mysliteli a vychovateli křesťanskými zdokonalená. Jest to nauka o ctnostech rozumových a mravních. V řadě pak nadpřirozeném evangelická nauka o ctnostech božských. Prvých jest vůdkyní opatrnost, druhých pak láska. K prvním náležejí mimo jmenovanou opatrnost ještě spravedlnost, statečnost a střídmost jako ctnosti stěžejné, k druhým pak mimo lásku víra a naděje.

Nelze nám proto s Lindnerem souhlasiti, jenž ku konci pojednání o praktických ideách Herbartových dí: „Praktické ideje jsou bezpečnými vodítky při výchově. Veškerá opatření vychovatelská provívej duch těchto ideí. Chovanec přijmi ideje ty do svého vědomí; jimi ovládaný buďte veškeré jeho praktické zásady, všeliké jeho chtění a konání.“²⁾

Nikoli! Idey ty postrádají objektivního podkladu, jsou neurčity a nepevný, neboť nepřipouštějí zevnější autority, bez niž žádná výchova se dařiti nemůže. Idey ty nejsou tolik jasny, aby je chovanec do svého vědomí přijati mohl; sám Lindner jich zcela nevystihl, neboť by nebyl mohl spojití s nimi některé zásady výchovy křesťanské, jimž idey ty naprosto odporují.

Bylo by na čase, aby praktické idey Herbartovy z učebnic vychovatelství zmizely.

Výchov duše.

Podává Fr. Janovský.

(Pokračování.)

Cím jest duše tělu, tím jest cudnost všemu mravnému životu; l není zla, jehož by se mládeži více chrániti bylo, než nemravnosti, necudnosti, nestydatosti.

Zřídka kdy propadá mládež sama ze sebe hříchům proti svaté čistotě, proti stydlivosti; obyčejně přivoděna jest ona nepravost z venku,

¹⁾ L. c, str. 58.

²⁾ Obecné vychovatelství str. 51.

odjinud; přes to však zde onde se přihodí, že dítě samo připadne na nečisté představy, myšlenky, žádosti, doteky, a postoupí i k poskvrnění sebe sama; bývá toho mnohdy příčinou předčasná pohlavní dráždivost, kteréž se dostalo dítěti „smutným věnem“ od některého z rodičů; jindy hledati příčiny v tom, že dítě jest bujně, přílišně živeno, že se má příliš dobře, anebo že musí mnoho, příliš mnoho seděti; i nahromadí se takto v mladistvém těle mnoho ostré krve a ta vzbuzuje v těle pocity, jež pak dítě pro příjemné jakés lehtání samo také hledí vzbuditi, opakovati, představami přiměřenými a doteky rozněcovati, až propadne hnusné necudnosti.

Toť obyčejný postup zvláště v městských zámožných rodinách, kdež bohatší, hojnější jest strava, hojně masa, kávy, čaje, vína, avšak také dlouhé vysedání ve škole, málo pohybu na zdravém vzduchu. Na venkově dostane se dětem jen zřídka kdy masa, musejí pomáhati při práci doma i na poli, krev se nekazí, čile proudí, i nepřivodí mravní zkázy.

Z venku, zevně bere necudnost původ svůj rozmanitým způsobem. Jak často jest zde vinna chuť, jež aby dítě křičící utišila, lehtá je a smyslně dráždí! Totéž činí si pak dítě později samo a pochutnává si takto na jedu nemravnosti. Toť ovšem dovedou chuť už — jak se říká — „ostrílené“. I vidno z toho, jak důležité vzítí do služby vůbec, a k dětem zvláště, jen osobu v pravdě křesťanskou, počestnou, a dopřátí jí pak času a příležitosti, by mohla svědomitě plniti své náboženské povinnosti; kdo jest věrný Bohu, bude věren i člověku; kdo se nad Bohem a službou Boží zapomene, zapomene se i nad člověkem a službou lidskou.

Děti sledují obyčejně s velikou pozorností, co na lidech, zvířatech, obrazech vidí pohlavního; a každý takovýto nemravný pohled podobá se hmyzímu vajíčku, jež položeno do živoucího masa; jako vajíčko mění se v mola, tak necudný pohled mění se v necudnou fantasi, necudná fantase v necudnou myšlenku a žádost, necudná žádost v necudný skutek. Neopatrnost manželů, neslušné chování jejich, mrzké žerty a řeči, vypravování o nemravných událostech — to vše před dítkami, přivodilo již a přivozuje podnes hroznou zkázu nevinných dosud duší. Jak toho tudíž také želeti, když pro nedostatek místa musejí všichni pohromadě spáti! Jak toho ale také želeti, že úřadové trpí ve výkladních skříních různých obchodníků mrzké, necudné obrazy, na něž děti hltavě se dívají! Ulice zametají se kolikrát za týden, aby v nich nebylo kalu a špíny a škaredých odpadků — a „elegantní“ výkladní skříně stávají se mnohdy špinavou stokou mrzkého pohoršení a pokušení. Jak toho dále želeti, že děti na pastvě vidí na dobytku, co by viděti neměly! Jaké to vesměs trudné, smutné, nebezpečné příležitosti a dráždidla ke hříchům, jež by dle slov sv. Pavla mezi křesťany neměly býti ani jmenovány! Avšak nejčastěji svádějí děti sebe samy. Většina nešťastných dětí, jež se prohřešují sebeposkvrňováním, byla k tomu svedena zlým příkladem zlých spolu-druhů a ďábelským poučením, jehož se jim od nich dostalo. Co oběti vyžádalo sobě pospolitě spaní v jednom lůžku!

Všecky tyto zlé a nebezpečné příležitosti a okolnosti buďtež odstraněny a budiž zároveň v čas probuzeno svědomí dítek ve příčině VI. přikázání Božího.

Jsoutě dítky od přirozenosti svědomitými; jestliže určitě a vážně označíme něco jakožto těžký hřích, budou se toho báti, budou se toho varovati. Avšak právě co se týče nejhoršího hříchu, hříchu nemravnosti, do něhož tolik dětí padá, neappeluje se s dostatek na svědomí, ba nechává se svědomí v nejasnosti, nevědomosti, neurčitosti; když pak nebezpečí se přiblíží, duše podlehne nejsouc jasným svědomím ozbrojena.

Vzbuzující tedy a vzdělávající svědomí v této příčině, musíme ovšem býti opatrní a rozvážliví; děje-li se to ve škole, radno míti všecko to poučení napsáno a přečísti je, a to zvlášť hochům, zvlášť dívkám. Budiž jim řečeno, že mnohý člověk se velice prohřešuje proti svému tělu. Byloť tělo na křtu svatém posvěceno, jako se svěťívá kostel nebo oltář. Kdo tedy ony části těla svého, jež mají vždycky býti zakryty, i když se koupáme, kdo ony části svévolně, bez potřeby na sobě či na jiném odkrývá, na ně se dívá, jich se dotýká, páchá hřích proti VI. přikázání Božímu. Hřích ten jest tak těžký, že se stává smrtelným, i když člověk na takové zakázané věci třebas jen myslí, ovšem dobrovolně a se zalíbením, nebo o nich mluví, nebo rád naslouchá, když druzí hanebné žerty a příběhy vypravují, anebo písně hanebné zpívají. Hřích ten ničí v člověku vlastnost, která se Bohu na nás zvláště líbí, ničí nevinnost, panickost, pro kterouž se člověk jakožka už napřed připodobňuje svatým andělům, maje jim býti podoben jedenkrát ve slávě nebeské. Ztráta této překrásné vlastnosti nemůže a nemůže už nikdy býti nahrazena; hříšník takový může se sice obrátiti, může s Bohem smířen blaženosti věčné dosíci, jako na př. svatá Maří Magdalena, sv. Markéta Kordonská; avšak slávy, jakáž cudným pannám, cudným panicům od Boha určena, té slávy už nedosáhne.

Dobrou strážkyní cudnosti jest stydlivost; tento cit dřímá v duši dětské; i musí býti přiměřeně probouzen slovem, nelibostí projevenou i citelným pokáráním; jako dítě poprvé při krádeži dopadeno a citelně za to na těle pokárané bude, třeba již pro celý život vyléčeno z poškozování majetku svého bližního, tak i nešetření stydlivosti rozumně jsouc pokáráno, citelně potrestáno, může také trvale býti vyléčeno, odstraněno. Nerozumno tedy a nanejvýš nebezpečno, nechají-li rodiče dítky dlouho nahy, trpí-li časté, zbytečné libání; toto pěstuje se v mnohých rodinách ráno i večer pečlivěji, než ranní a večerní modlitba; kde koho musí dítě zulíbat: otce, matku, strýce, tetičku, návštěvníky atd.; myslí rodiče, že se tím udržuje láska, a zatím mnohé dítě koná tu „libací“ práci zcela lhostejně, mnohdy třeba zrovna tak lhostejně, jako když se večer sezouvá; s druhé však strany může toto přílišné libání zanechat i v dětech, když vospějí, chtivost, nezřízenou chtivost libati osoby druhého pohlaví, a to už ne s dětskou nevinností, nýbrž s podrážděnou hříšnou choutkou a žádostivostí.

Myslí mnohdy mladiství hříšníci, že jejich tajné hříchy zůstanou tajnými; mýlí se; sami se prozrazují svou tváří, svýma očima, svým zevnějškem, svým chováním, svým odporným dechem a hnusnými nemocemi, jež jdou za necudnosti v zápětí. A což, jukými jsou před tváří Boží? Do nebe nevejde nic nečistého! Kéž se vzpamatují, kéž se nezhazují pod němou tvář, kéž řádnou sv. zповědi smíří se s Bohem a hledí si alespoň potom počestnosti, cudnosti, kterouž sám Bůh zahrnuje libou chválou!

Co Bůh chválí, to věru jest chvály hodno; a kolikrát pochválí Bůh libeznou cudnost! Z úst jednorozeného Syna Božího vyšla o ní tato chvála: „Blahoslavení čistého srdce; neboť oni Boha viděti budou.“ Mat. 5, 8. — „Budou jako andělé Boží v nebi.“ Mat. 22, 30. Ve starozákonní knize Moudrosti poručil Bůh napsati: „Ó jak krásné jest čistotné plémě ve stkvělosti! Nesmrtelná zajisté jest památka jeho; neboť i u Boha známa jest i u lidí.“ Moudr. 4, 1. Podobně i z úst sv. apoštolův zaznívala chvála čistoty; zvláště velikým chvalořečníkem jejím byl panický sv. Pavel, a to v I. epištole ke Korintským. A což spisovatelé církvevní!

Sv. Řehoř Nazianský, přeslavný patriarcha cařihradský († 390), u mladistvém věku tajemný měl sen; ve sličných postavách viděl cudnost

a střídmost; celovaly ho, jako matka celuje dítě, a zvaly přívětivě, by jich následoval, že ho dovedou až k zářnému trůnu nejsvětější Trojice. Poslechl, a nelitoval; cudnost a střídmost byly mu nápomocny ve studiu a vědách, v nichž vynikl tak, že všeobecně nazýván „theologem“. Cudná duše lépe poznává, lépe vniká do tajemství, právě jako oko čistým sklem lépe vidí než špinavým.

Že krásna jest cudnost, však i křehka, věděl dobře sv. Alois: proto byl tak bdělý, by si tu převzácnou a křehkou nádobu cudnosti nerozbil; proto byl tak zbožný, tak přísnou kázeň proti sobě provozoval; kolik nocí probděl u vroucích modlitbách. Jednou ráno spatřil ho komorník spícího na zemi; dělával to často. Že se i bičoval, že krví prolitou přiměl otce, by mu dovolil ustavičnou čistotou Bohu se zasvětit v Tovaryšstvu Ježíšově, známo jest.

Nemožna jest cudnost bez kázně Boží, nemožna bez lásky Boží; čím větší tyto, tím pevnější ona. Roku 270. mučen přehroznou smrtí mládeneček Agapit, patnáctiletý syn ze vznešeného rodu římského v bojích, jakéž byl napřed bojoval na obhájení cudnosti, naučil se neohrožené statečnosti, se kterouž podstoupil potom i za svatou víru smrt mučnickou. Císař Aurelian poručil ho zbičovati a zbičovaného uvrci do žaláře; zůstal tam čtyři dny; nedostal ani jísti, ani pít. Přineseno žhavé uhlí; mělo mu býti nasypáno na hlavu: sv. Agapit katany předstihl a sám si uhlí na hlavu dal. Rozkácení žoldneři pověsili ho za nohy, rozdělali mu pod hlavou oheň, bičovali jej, vařící vodou polévali, dásně mu rozbili, lvům na pospas jej hodili; ale divoké šelmy zkrotly, mučnicku neublížily; lidé šelem horší konečně jej sfali. Jaká to síla duše cudné, duše panické!

Nemožna jest cudnost bez bdělosti. Srdce naše podobá se pevnosti se všech stran obléhané; jaké jest tu třeba bdělosti, by nepřítel nevnikl! Zvláště jest bdíti nad zrakem.

Kdož by neznal sv. Benedikta a přeslavného řádu jeho! Narodil se roku 480. v Nursii z rodičů vznešených; mládí strávil na klidném venkově, načež maje 14 let vydal se do Říma na studie. Nebyla tam tenkrát mravnost příliš valná, zejména spolužáci libovali si v různých mrzkostech. Zošklivilo se to cudnému Benediktovi, prchl z Říma do samoty hor Sabinských, kdež v jeskyni subjacké zvolil si příbytek. Za tuhé kázně chystal se na světové poslání své. Že věru tuhá byla to kázeň, vysvitá z toho, kterak jednoho dne chtěje zapuditi cudnou představu, jež se mu takoruka mimoděk namanula, vrhl se do houštiny křoví a kopřiv a tak dlouho zmltal tam obnažené tělo své, až všecek krvácel. Od té chvíle zůstal prost všelikého pokušení. Jak milý byl Bohu, vidno z požehnání, jakéhož Bůh ráčil uděliti jeho svatému řádu, i v naší drahé vlasti tak proslavenému; vzešlo z řádu toho 24 papežů, 200 kardinálů, se 2000 arcibiskupův a biskupů, přes 15.000 spisovatelův, sta a sta světcův a světic. Z císařského rodu žilo v něm 43 osob, z královských rodů 44 osob. Jak blahodárnou osvědčila se zde cudnost!

Není cudnosti bez vážné přísnosti, zrovna jako se neubrání obléhaná pevnost, obléhané město, nepanuje-li u obhájců přísná kázeň. Čeho člověk v této příčině z lásky k Bohu, z lásky k svaté cudnosti jest schopen, vidíme na vznešeném synu pobratimského národa polského, vidíme na sv. Kazimíru († 1484), zvoleném to králi uherském, synu polského krále Kazimíra IV. Pohrdaje přepychem a pohodlím, odíval se prostě, spával na holé zemi, modlival se i v noci, a to i u dveří chrámových, koře se velebné svátosti a uctívaje nebes královnu; všaktě na její počest složil líbeznou, dlouhou píseň i u nás známou:

„Omni die dic Mariae
mea laudes anima —
Každého dne pěj Marii
chvalozpěvy duše má.“

Panickou čistotu pokládal za nejhrdinější květ ve věnci křesťanských ctností a nedal se nikterak přemluvíti, by vstoupil do stavu manželského, ani když mu otec doličoval, jak by tím prospěl královské rodině, ani když mu lékaři předstírali, že by si takhle život prodloužil; marny domluvy; raději zemřel dne 24. března 1484 maje 25 let. Pochován ve Vilně ve hradním chrámu Páně pod oltářem Matky Boží, jak si byl vymínil, jakož také si byl určil, aby mu dali do hrobu zamilovanou píseň „Omni die dic Mariae —“. Za 120 let hrob otevřen; tělo bylo všechno neporušeno a ona píseň. Marianská všechna čista; zjevný to důkaz, jak milá byla Bohu čisťounká panická duše sv. Kazimíra.

Není cudnosti bez modlitby. Kdo stýká se s lidmi, kdo žije s lidmi, lidské přijímá obyčeje, lidské osvojuje si vlastnosti; modlitbou však stýká se člověk s Bohem, proto božské osvojuje si vlastnosti, tedy i božskou nevinnost a čistotu; nad to jest modlitba klíčem ku všelikým milostem Božím nám potřebným, tedy i k milostem potřebným na zachování cudnosti.

Dobře si byl toho povědom sv. Karel Borromejský († 1584). Když mu bylo 16 let, vypraven od otce na vysoké školy v Pavii studovat práva. Universita pavijská byla slavná; avšak tehdaž panovala v Pavii hrozná spousta mravní; přicházeli studenti ze všech končin, a to namnoze lehkomyšní. Vyznává sv. Karel, že by se nebyl ubránil oné spouště, kdyby se nebyl mnoho a vroucně modlival; modlitbou a pilným studiem zůstal ctnostným, třebaže kolem něho sebe divočeji řádily nezřízené vášně rozpustilých mladíků, třebaže se sebe úsilovněji byl lákán na špatné cesty.

Tím cudnější duše i tělo, čím častěji přijímá křesťan velebnou svátost, Boha samého; řekl Pán: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ Jan 6, 57.; a kde přebývá Pán Ježíš, tam přebývá cudnost, čistota. Posilněny tělem Páně bojovaly neohroženě čisté duše s pohanskými ukrutníky, bojovaly jako lvové, a dvojí pak korunou zdobila je Boží spravedlnost, korunou panickou a korunou mučnickou.

Tím cudnější křesťan, čím častěji vzpomíná přehořkého umučení a smrti Páně. Či jak pak obstojí před mučeným Synem Božím rozmařilé tělo rozmařilého člověka? Tím cudnější křesťan, čím vroucněji ctí Rodičku Boží, Pannu nejctnostnější! Vzpomeňme na sv. Stanislava Kostku, andělského mládence; všimněme si jeho přeněžné lásky k Panně Marii a vysvětlíme si jeho přesličnou cudnost a nevinnost.

Věztež to všechno vychovatelé, sdělujte se s tím se svými svěřenci, vychovávejte je dle toho. (Příště dále.)

Svitá?

Uvažuje J. M. Kadlčák.

Když jsme před lety kladli základy sdružení učitelů a učitelek, jimž bylo jasno, že liberální směry zabřednou v proudy protikatolické, ba protináboženské, tu voláno se všech stran: což pak my ostatní, jimž se nechce

do klerikálního „chomoutu“ (užíváme slov odpůrců), nejsme dobrými katolíky? Byli jsme hanobeni, ba týráni mravně s bezohledností nebratrskou, a našim snahám podkládány nejsobečtější zámysly. Šplhavec byl pro nás ještě dosti mírný název. Pro všechny směry hlásána v řadách učitelských volnost a svoboda, jediný směr náš byl dán a je dosud v klatbě. Učitel směl býti vším, jenom upřímným stoupencem a hlasatelem směru křesťanského, jemuž přezděno „klerikalismus“, učitel býti nesměl, alespoň veřejně se pro směr nesměl a dosud nesmí vysloviti, chtěl-li ujíti nestoudným útokům druhů, jimž veřejný tisk ochotně otevírá sloupce, jedná-li se o potupu učitele smýšlení katolického.

Snášeli jsme a snášíme mlčky nebratrské ba nelidské útoky ničím neodůvodněné, v naději, že časem naše snahy budou posuzovány klidně, věcně, bez vášně a strannické zaslepenosti.

Trpěli jsme a trpíme pohany mnohdy bolestnější než políček a rána pěstí v obličej, v naději, že pronikne časem poznání lepší, že snahy naše budou s toutéž bratrskou lobloužností posuzovány a snad i uznány, jakouž na odiv staví odpůrci křesťanské výchovy, jedná-li se o směry protikatolické.

Očekávali jsme, že naše snahy budou oceněny po zásluze, že oprávněnost směru katolického anebo řekněme: náboženského ve výchově školské bude uznána alespoň tak, jako uznávají snahy protikatolické, protikřesťanské.

Dlouho však naděje naše byla marna. Upírána hnutí našemu oprávněnost vůbec a to mnohdy i z míst, kdež by se dala očekávat alespoň blahovolná nestrannost.

Učitelstvo české je katolické — netřeba zvláštní extra katolické strany — nejedná se o náboženství, nýbrž o politické šplhavce a ukojení ctižádosti jednotlivců: tak a podobně nám vytýkáno, ba ještě horší o nás pronášeny posudky veřejně i v ústraní.

Kdo měl pravdu: zdaž neohrožení hlasatelé a zastanci křesťanské výchovy a hnutí katolického v českém učitelstvu, či odpůrci naši, o tom platný pronáší soud orgán pokrokového učitelstva „Učit. Noviny“ v č. 22, kdež ve článku „Náboženské přesvědčení učitelstva a jeho příslušnost k církvím“ upřímně a otevřeně líčí náboženské názory učitelstva českého takto:

„Naše země koruny české jsou nábožensky starozákonní Sodomou; mezi 98 učitelí-katolíky neshledáte *ani deset věrně katolicky spravedlivých*, kteří by v duši své měli víru *obecnou, pevnou, stálou* a především tak *život*, aby ji skutky osvědčovali a přísně i upřímně dle ní živi byli. Dokud jsme byli dětmi s uzounkým obzorem kolem těch našich Újezdů, Javornic a Lhot, věřili jsme bibli a katechismu na slovo a s dětskou opravdovostí snažili jsme se dle své víry žiti; pekla jsme se báli, na nebe jsme se těšili. Potom nám podávali z každé vědy kousek; je toho sice žalostně málo, a všecko je tak povrchní a školácké, že k ucelenému názoru světovému jen *s tím* nedojdeme, ale i ty kousky dovedly pobouřiti naši dětskou víru. *Nová víra* v nás vyrůstala. Hmota je nezničitelná, tedy — věčná . . . Síla je nezničitelná, tedy také — věčná . . . to byly první články nové víry. A ty jednoho dne začaly bořiti základy oné veliké stavby, která z *ničeho* byla provedena v sedmi dnech.

Boj s Bohem Stvořitelem zažili jsme všichni. Či snad někdo z nás zachoval si dětskou víru a neprožil krise, neměl pochybností? Poznám mladického učitele, zbožně katolicky vychovaného, jehož duševní obzor pevně byl ohraničen obsahem školních knížek; zdálo se mi, že vnitřních otřesů nepoznal. Je však takových nemnoho, snad jeden z tisíce.

Ostatní podstoupili svůj „boj s bohem“, jak praví Havlíček. Vítězů je při něm málo, poražených a poraněných tisíce. Ovšem, během dlouhých let zarostou rány silnou vrstvou všedních starostí a ještě všednějších radostí tak, že z prudkých, opravdových bouří náboženských, které zmitaly samou naší existencí, nezůstalo nic, zhoła nic — aspoň nic *upřímného*. Kompromisem nejbídnějšího způsobu jsme se usmířili. Už dávno jsme klidní. Jen úsměv nám vyloudí vzpomínka, jak jsme se rvali s „nepoznatelnem“, jak jsme pobíhali v samotách s myslí utýranou a ubičovanou myšlenkami: *Jak ten svět povstal? K čemu je? Proč jsem tu já? Mám žít nebo nežít?* — V těch chvílích zoufalých nám bylo jasno, proč Tolstoj chodil s provazem v ruce po lese a hledal vhodný strom . . .

Mezi vítězi je nejméně těch, kteří došli k pevné *vlastní* víře, k pevnému vlastnímu přesvědčení: *Není boha. Není věčného boha. Svět je věčný. Byl vždy, jest a bude vždy v stálé, věčné proměně.* — To jsou lidé nejtvrdí, oceloví, sami v sobě vypracovaní, filosoficky klidní; sami sobě stačí. Mají hrdě za to, že dostoupili nejvýše. Mezi učitelstvem jich *nemůže a nesmí býti mnoho*.

Mnohem více je těch, kteří po vnitřních zápasech uvěřili, že všechno nadsmyslné, transcendentální, je temná noc, *nepoznané a nepoznatelné. Je Bůh? Nevím. Neznám a nepoznám. Ignoramus et ignorabimus.* A nevádí mi to. Vidím kolem sebe stálý, ohromný rozvoj (vývoj — odvoj), a mým životním heslem se stalo: *Dosáhnouti co největšího rozvoje! Plně, bohatě žítí chci v pozemské pouti, ne sám (nebo pak by byl můj rozvoj nevalný), ale ve společnosti za heslem: Šťastným být a jiné blažit! Zdokonalovati sebe co nejvíce pro působení co nejblahodárnější!* Býti nástrojem štěstí nejprve *sobě* a pak *ostatním*, jak praví James Mill. Při tom přemýšlet o životě „na věčnosti“ nemohu, nemám kdy; *o rozvoj pozemský se musím usilovně starat.* Začne-li po smrti nový, jiný, dokonce snad lepší život, hoj, pak se pustím v nový ten rozvoj s takovou vervou jako zde na světě. Tedy až potom, až se přesvědčím. — Vyznavači této víry došli dle svého přesvědčení nejvyšší správné mety. O krok dále jítí nemohou; nesmějí říci: *není boha.* Vkročili by tím na pole transcendentální; ale tam nepůjdou. Na té straně pevnou, klidnou rukou napsali: *Nevím!* Za sebe, na ty duše, které k nim ještě nedospěly, náboženských citů rozumem v sobě neutišily, na ty ohlížejí se s klidným úsměvem. Naši vítězi necení si chrámů, soch, posvěcených ozdůbek a nádherných obřadů. Jen s útrpností hledí na ty, kteří ve *vnějších* věcech hledají *vnitřní* útěchy. Pro ně viditelné projevy náboženské jsou bezcenné.

Mezi učitelstvem, zvláště tím, které se hlásí ku straně lidové (realistické), je dosti těch, kterým žádná konfese nevyhovuje, kteří však mají upřímné citění náboženské. Věří v existenci nepoznatelná, v existenci Boha — světa — vesmíru — přírody — nekonečna.“

A dále píše týž list o výchově nábožensko-mravní:

„Zajímavo je, jak takoví učitelé své vlastní děti doma nábožensky vychovávají. Skoro všichni dovolují ženě, služce, aby se s dětmi modlily, o Pánu Bohu jim vyprávěly a do kostela je vodily. Snad nevědomky provádějí zásadu, aby každý jednotlivec prošel tím vývojem, jakým prošlo celé lidstvo: od uctívání slunce, měsíce, od pohádek o ráji, k Bohu neviditelnému. Někteří želi toho, že děti jejich také mají podnikati hrozný vnitřní boj, jiní pokládají tento zápas za nanejvýš zdravý a nutný. Zajímavý jsou jistě tyto zvláštnosti: Nevím o případě, že by některý český učitel zbavil své vlastní děti naprosto všeho vyučování náboženského tak, aby jako u nás pí. T. nebo v Anglii John Stuart Mill vyrostl úplně beze všeho

vzdělání náboženského. Vím však o tvrdém případě opačném: Učitel-atheista posílá své dítě do náboženských hodin, dává si vyprávěti, co bylo probráno, a pak prohlásí: „*To není pravda!* Není bůh, není nebe, není peklo, nikdo svět nestvořil, ten tu vždycky byl a na vždy tu bude. Až vyrosteš, porozumíš. Ale teď dětem nic neříkej; neškod' mně, ani sobě.“

Vylíčil jsem výjimky, jednotlivce a malé skupiny. Přicházím k *největší části učitelstva*, která v ohledu náboženském *hraje komedii; mladí jenom před dětmi, staří před dětmi i před lidem*. Nevěřeckou krisi jinošskou odstónali bez těžkých následkův. Život brzy je poučil, že individualita v jakémkoli ohledu, že krystal každý má hrany; čím jsou hrany ostřejší, tím jsou lidem nepříjemnější. Za to oblázek uhlazený a obroušený pluje s proudem bystře, bez nesnází a daleko. Život učitelský každého brzy poučí, že křemen plný ostrých hran zůstane seděti ve skalách, v pustinách, poblíž jednotřídek v strašném prostředí, kdežto oblázek dobře uhlazený, mile obroušený unášen je proudem, tím špinavě kalným proudem, jemuž poutivci říkají system protekční; tím unášen bývá daleko do rovin a tišin, kde brzy usadí se v bahno poměrného blahobytu. Kouzelné slovo „*blaho-
byt*“ zavírá nám všem ústa. Často bychom rádi vykřikli, že to, co vidíme u lidí kolem sebe, není žádné náboženství, že je to odporné pokrytectví a hnusné komedianství, rádi bychom s Kristem volali: „*Fariseové, pokrytci, připodobnili jste se hrobům obilným!*“ (Mat. 23, 27), darebáci staří, tolik let už lid podvádíte, uděláme z řeménkův bičiky uzlovaté — ale v čas se vzpamatujeme, že by nám to vadilo, až bychom žádali za místo řídicího učitele a varhanika do *Krčína*, shasíme sirku, kterou jsme chtěli rozsvítit svou svíčkou, a uzavřeme — mir, učeně říkáme kompromis, pánové, kteří chodí v rukavičkách, říkají tomu „*taktní jednání*“. Potom se nám klerikální „*Čech*“ směje, jako onehdy: „*Kdyby ti nevěreční učitelé řekli: „Nám ty katolické kostely nevoní“, mluvili by pravdu. Oni však jsou příliš zbabělí, aby pravdu mluvili.*“ Kdyby však redaktoři obživlého „*Čecha*“ byli v kůži českého učitele, neřekli by také pravdu; neboť vedle *státu* (a autonomie) ovládá všechno školství *katolická církev* nejmocněji a železnou rukou svírá zvláště každého učitele od obecné až do vysoké školy. Učitel nesmí mluvit pravdu, tu *svou* pravdu — poněvadž katolická církev, její orgány a časopisy první by volaly s Lukášem (kap. 23, 2): „*Toho jsme našli, an převrací lid!*“ A dlouho by lid nepřevracel! Proto učitelé nedávají za pravdu Lukášovi: „*Žádný zajisté rozsvítě svíci nepostaví ji do skryše ani pod kbelec, ale na svícen*“, ale z opatrnosti nikdo nerozsvítí ani nepatrné své svíčky.“ —

Neuvádíme obšírného výňatku z listu organisovaných k vůli útokům štvavým, aniž tím chceme získati druhý jiného mínění pro své snahy, nýbrž projev programový zaznamenáváme na důkaz, že nutna byla organizace učitelstva, jehož světový názor kotví v katolictví. Po tomto projevu nebude snad vytýkáno našemu sdružení, že nemá věcné oprávněnosti. Přestane snad již konečně nectné podezřívání, že je sdružení učitelstva katolického smýšlení, sdružení stoupenců výchovy na základech pozitivní víry zbudované bezúčelnou demonstrací, ne-li pouhým prostředkem ctižádostivých šplhavců, jimž nejedná se leč o ukojení sobeckých snah.

Úryvek zde podaný doslovně však bude zároveň napomenutím všem vychovatelům, pokud souhlasí, aby výchova dítek opírala se o živou víru v Boha, pramenila z víry katolické, měla základy náboženské, aby otevřeně a upřímně toto své přesvědčení projevili. Nyní již nestačí hlásati v soukromí: souhlasím se směrem katolickým. Odpůrci naši mužně a otevřeně prohlašují bezvěrectví za podklad světového názoru moderního učitele. Nezbyvá tudíž,

leč s tutéž otevřeností mužnou říci: stojím na základech katolických a jsem ochoten víru svou a přesvědčení doložiti netoliko pěkným slovem, nýbrž i pěkným skutkem.

Nezazlíváme, když muž vyhraněného názoru bezvěreckého stojí proti nám a potírá snahy naše. Jedná-li otevřeně a přímo, jedná mužně a ze stanoviska svého i správně.

S námi-li však někdo souhlasí, snahy naše uznává za správné, přes to však se vtírá do sdružení, jež otevřeně hlásá boj proti víře katolické, a mlčky súčastňuje se všech projevů odpůrců, pak je to jednání nectné, bezcharakterní, mužů, žen duševně vyspělých nedůstojné.

Je zajisté nesporno, že ve školství uplatní se názor jeden. Buď mají pravdu obhájci učení směru bezvěreckého, a škola bude uspořádána podle jejich názorů a zásad, anebo pravdu mají obhájci a hlasatelé pravd a nauk křesťanských, stoupecni směru katolického, a toto stanovisko ve školství a výchově v plné důslednosti se platní. Obé správně, pravdivo a účelno býti nemůže.

Z toho plyne, že každý z nás upřímně, věrně a obětavě může býti příslušníkem sdružení jednoho: buď je v táboře katolickém, anebo stojí v řadách protikatolických. Kdo je mezi těmi, není zcelená povaha, není poctivým ani k sobě ani k jiným.

Snad výňatek z listu pokrokového otřese těmi, v nichž dosud dvojakost tlumila konečné rozhodnutí a povede je k cíli, k němuž konečně každý z nás dospěti musí jakmile vážně o svém úkolu pozemském a poslání vezdejším uvažuje.

List ze Slezska.

Ve školství slezském je v posledních letech stále rušno. České učitelstvo emancipuje se úplně od německého; polské učitelstvo opět počíná žárliti na pokrok učitelstva českého, učitelstvo všech tří národností mocí domáhá se vždy příznivější úpravy svých právních poměrů a byrokracie německá zatahuje tise, leč důsledně osidla svobody občanské, jaké se učitelstvo ještě těšilo za doby, kdy obce měly presentační právo. Ano, život je boj všech proti všem. Šťastné věru jsou ty povahy v našich řadách, které flegmaticky k němu přihlížejí, které ničím se nerozčíli nechajíce sebe jinými vléci k vítězství nebo porážce. Takové naše byrokracie má nejradši, takové může nejlépe potřebovati k utužení své vlády.

Již jsem sdělil, že letoším rokem počal ve Slezsku vycházeti první český učitelský list „Věstník školský“, nákladem Ústř. jednoty českého učitelstva slezského. List má dobrou vůli přizpůsobiti se poměrům slezským a nečiní nároků na veliké rozšíření po zemích českých ani na vědeckou hloubku; chce sloužiti jen časovým potřebám spolčeného učitelstva. A přece našli se mnozí čeští učitelé slezští, kteří list vrátili bez důvodů. Arci u některých je to odrodilství, ale u jiných opět nedostatek solidarity a nemístná skoupost. Je mnoho učitelů, kteří nebudou na literaturu ná-

rodní obětovati ani halíře, i kdyby se jim platy ztrojnásobily. Ale pokrokovostj jim nesmíte upříti, byť i jen hubové.

Emancipace českého učitelstva se v učitelstvu německém pocituje. Na oko sice dopřávají nám práva na národnost, ale kde mohou dají nám cítiti své žásti. Tak na př. loni před zemskou konferencí svolali předáci němečtí přípravný sjezd v Těšíně a zvali naň veškeré experty české k dohodnutí. Až na jednoho nesmiřitelného (pisatele totiž samého) přišli tuším všichni a výsledek této důvěřivosti české byl ten, že v zemské konferenci samé zvolen byl 12členný výbor tak šikovně, že všechny okresy slezské byly v něm zastoupeny Němci a renegáty stojícími dosud v německém svazu zemském. A přece jednáno na zemské konferenci i o osnovách vyučovacích na školách českých.

Než aspoň se důvěřivým kolegům z naší strany otevřely oči a přestane dosavadní polovičatost u toho neb onoho.

Dalším krokem emancipace českého učitelstva je rozdělení okresní konference učitelské v západním Slezsku (na Opavsku a Bilovsku) na českou a německou sekci, což ovšem se nestalo se strany úřadů rádo, ale nejspíše asi zahájenou českým učitelstvem trpnou účastí na pracích konferenčních. Vidělo se, že porady konferenční takto uvážnou na suchu a minou se účelu svého, bude-li školdozorce a 3—4 Němci sami v konferenci mluvíti a — poslouchati, a proto to rozdělení. Sláva statečným!

Byl také pro další emancipaci učiněn návrh na zvláštní učitelskou záložnu (jubilejní fond), ale právem nedošel souhlasu. Učitelstvo má dnes budoucnost dosti obstojně zajištěnou, aby nemuselo zakládati stavovskou záložnu a vzdalovati se takto — lidu, který pomoci učitelstva svého postrádáti nemůže v tom ohledu. Ano, kastovnictví v národohospodářském ohledu musel bych za našich poměrů národních odsouditi jako nevlástecké.

Další emancipaci českého učitelstva sloužiti bude projektovaná hospodářsko-průmyslová výstava česká v Opavě r. 1905, na niž i obecné školství zastoupeno bude, hlavně originelními učebnými pomůckami, statistikou školskou, literaturou a pod. Výstavu pořádati míní „Ústřední hospodářská společnost česká v Opavě.“

Přímo ošklivý protijev k tomuto emancipačnímu zápasu českého učitelstva slezského tvoří ty bídné postavy renegátů, kteří na Opavsku spojili se s Němci ve spolek, když byli před tím osvědčili darebáckou povahu svoji denunciantstvím národních kolegů k úřadům aneb i žebravými přípisy k Nordmarce o jidášské groše za germanisaci české mládeže. Na Těšínsku opět podobní renegáti pomohli vykousati ze Slezska našince školdozorce. Jak viděti, ani vzdělání, ani úřad „vychovatelský“ nechrání před nízkostí povahy!

Proto nedať bych za „bezpodmínečnou“ kollegialitu a stavovskou solidaritu ani zlámanou grešli; nebo vzdělanec, aneb lépe řečeno člověk, který jím býti chce, bažící i při platě 1000 zl. ročně po jidášském groši, stojí mravně níže než ten poslední prostý nádenník, který při platě 60 kr. žíví poctivě svou rodinu. Takový prostý poctivec zaslouží spíše stisknutí naší ruky než ten zvrhlý „vychovatel“, dělající hanbu celému stavu, celému národu!

Emancipační pokroky českého učitelstva slezského nedůvěřivě sledují učitelé polští (alespoň většina z nich). Z Haliče stále ještě přicházejí dělníci na Ostravsko, kde v původně českých obcích si ovšem hrzy osvojí řeč českou, a pak se hlásí k češtví a posílají děti své dobrovolně do škol českých.

Faktum jest, že kde vedle české školy jest i škola polská — a ke zřízení polských škol vedle českých jsou české kruhy úplně lhostejné, dávajíce těmto přednost před školami šulferajnskými — nikdo nenutí polské děti do škol českých. Čechové brání se jen snahám fanatických Poláků proměnití přes noc starou školu českou v polskou, aby nemuseli pro děti polské (většinou chudých horníků) stavěti si školu novou.

A tento odpor českých lidí proti přeměně českých škol v polské a pak utěšený rozkvět českého školství vůbec — jak dalece ho slezské poměry připouští — toť důvod, proč i učitelé polští počínají žárliti na učitelstvo české a jemu dobývačné choutky připisovati. Z té příčiny rozbily se dosud všecky snahy českého učitelstva po spojení se s Poláky proti germanisaci, po společném učitelském listě českopolském po českopolské organizaci učitelské ve Slezsku.

A tak nezbyvá učitelstvu českému nic než samostatný postup na vše strany. Poláci hlásí se k nám jen když nás potřebují proti Němcům „Nie honorowo, ale pry zdrowo!“

Páni okresní hejtmani jako z boží milosti předsedové c. k. okresních školních rad dobře vystihli význam nového školního zákona slezského, jímž odňat obcím presentační právo. Teď mají uchazeče o místa učitelská v rukou.

Nezlibí-li se jim ten který kompetent, může býti jist, že místa nedostane. A není to také snadno! Jsou tu paterly turnikety: místní školní rada, obecní výbor, okresní školní rada, zemský výbor a zemská školní rada! Projde-li našinec dole, narazí na kámen výše nebo na samém vrchu. Projde-li kdo bez překážky anebo přese všecky překážky všech pět turniket, — toť to pravé přeoseté „slezské“ zrní, arci nehodící se vždy pro naše půdy. Stane se však, že členové které okr. školní rady se v z m u ž í a učiní hejtmanovi čáru přes plán volice uchazeče důvěry v obci požívajícího. Než ani tu není hejtman na rozpacích. Malá, tajná soukromá depeše co příloha k protokolu — podává žádanou informaci — a národní uchazeč může býti jist, že propadne, třeba byl ve všech 3 instancích na I. místě terna.

A ti páni byrokraté, kteří takovou politiku provozují, jsou nejvíce na stráž, aby učitelstvo se nepletlo též trochu do politiky! Toť moderní svobodomyšlnost německá. Učitelstvu se však nejen zakazuje politika, ale i volnost mínění a žádá se po něm služebnost na vše strany.

Po každé, kdy který občan český stěžuje si u úřadů na německé připsy, osopí se naň byrokracie německá se slovy „Po tom nám nic není. Či nemáte v obci učitele? Ať vám to přeloží a napíše jak předepsáno je.“ Bohužel, málo jest ještě těch silných povah v učitelstvu našem, které by odmítly dělati placeným úřadům neplaceného tlumače a písaře, vůbec „děvečku pro všecko“.

A přece bude toho třeba, aby byrokracie německá byla koňečně důkladně poučena o své povinnosti k lidu, kterýž ji platí, a nepovažovala učitele za své — pometlo obecní.

Stává se, že okr. hejtman nečiní za formu dopisů obecních zodpovědným starostu, ale učitele-písaře. Co po tom, že tento píše jen to, co starosta schválí svým podpisem? Co na tom, že učitel často místo starosty jinak zaměstnaného shání informace pro úřední zprávy, že vůbec učitel celou práci obecní sám zastává, zatím starosta skutečný, jdoucí za svou živností, jen schvaluje a podpisuje; hejtman nemůže svobodnému občanu-starostovi na kobytku, aby si ho i s obcí na sebe nepohněval. Ale ten

podřízený jemu učitel, který z dobré vůle co tajemník obci slouží, ten se stavěti nesmí, na tom si pan hejtman schrupne. Ještě dobře, má-li učitel přátele v obci, kteří ho proti šípům s hora chrání. Pane Bože, chraň nás od slávy byrokratické!

Veritas.

Slovanský obzor.

Mezi jinými podíly vydala po novém roce „Slovinská školská matice“ i zajímavou knihu „Analyse duševního obzoru dětského“, jíž umožňuje poznati duši dětskou s jejími tajemnými jevy až téměř do posledního záhybu.

Zákon, jímž se zlepšují hmotné poměry učitelstva v Gorici, přijatý jednohlasně na sněmu dne 3. ledna 1903, nedošel za celý rok nejvyššího schválení. Zemská jednota učitelská protestuje proti odkladům a žádá, aby všem učitelům dána byla za celý čas až do schválení zákona toho přiměřená náhrada.

„Učiteljski Tovariš“ slovinský začíná býti poněkud spravedlivým. Hlásá sice velmi neohroženě boj proti klerikalismu, ale při tom prohlašuje veřejně: U nás nemáme t. zv. židovského liberalismu, který je víře i jejím naukám nepřátelský . . . Uznáváme pravdy katolické církve a dle možnosti dle nich žijeme. Jsme úplně způsobilí a ochotni vyučovati věrouce, pokud je toho třeba. Naše t. zv. liberální listy nejsou a principův katolické víře nepřiznivý, třeba tu i tam v boji s klerikalismem uhodí do té neb oné pravdy věroučné. To připisujeme boji s klerikalismem.“ . . . „Jak se vzpíráme klerikalní nadvládě, tak se opíráme o nauky Krista samého.“ — Sám pisatel článku přiznává, že neustálými polemikami stává se pak mírný ton hrubým; o zásady se bojuje, ale osoby se napadají a hanobí. Kéž již procitně každý aspoň rozumný, aby i u nepřitele dobré uznal a ocenil, sám svoje chyby poznával, jich se vystříhal a pak protivníkům zbrani do rukou nedával.

V Lublani na valné hromadě „Slovinské matice školské“, spolku ku vydávání odborných knih paedagogických, navrhl nadučitel L. Perko, aby budoucně neřádaly se vůbec tisknouti knihy spolkem vydané v katolické tiskárně, protože se tam tiskne „Slovenec“, noviny, které prý učitelstvu nepřejí. Návrh jeho většinou přítomných byl zamítnut a bude zachován jako dosud zvyk, všem slovinským dosavadním tiskárnám práci poskytovat. Máť „Slovinská matice školská v Lublani“ účel jako naše „Dědictví Komenského“ v Praze nebo jako „Hrvatski pedagogički književni zbor“ v Záhřebu (kterýž vydal tiskem sedmivazkovou „Paedagogickou encyklopedii“, již členům svým a slovinským dává po 60 hal). Tentýž účel má „Učitelstvo Udrženje v Belgradu“ v Srbsku.

Přijmů měla „Slovinská matice Školská“ za prvý svůj rok správní 4155 K 5 h, vydání 3691 K 5 h, ve druhém správním roku od 16. června 1902 do 15. června 1903 již 6202 K 47 h a vydání pak 5784 K 47 h; uložených v záložně má 982 K.

Ve Štýrsku mají učitelé dvě svépomocná družstva. Němečtí soustředění jsou v „Selbsthilfe“, jež čítá 640 členů a má 15.000 K záložního fondu. Slovenské t. zv. „Jubilejska samopomoč“ má 183 členy a 2600 K rezervního fondu. — Zemský svaz učitelstva štýrského „Lehrerbund“ obsahující také slovinské učitelské jednoty, domáhá se, aby každý organi-

sovaný učitel byl nucen odebírat jeho orgán „Steierische Schul- und Lehrerzeitung“ (stojí ročně 3 K 60 h) a platiti organizační příspěvek v obnosu 40 h. Slovinské jednoty nezauímají k jeho práni stejného stanoviska. Jednota „Šmarsko-goratecká“ ponechala svým členům naprostou volnost odebírat list čili nic. Ve valné hromadě učitelské jednoty mariborské zase ústřední organ velmi doporučovali. Taktěž stalo se ve valné hromadě „jednoty ormožské“, kdež předseda Slanc navrhl, aby se členský příspěvek svýšil na 6 korun a vybíral pokladníkem domácí jednoty. Z toho pak se zaplatí za každého člena předplatné na ústřední „Steierische Schul- und Lehrerzeitung“ a příspěvky pro „Svaz rakouských jiho-slovanských jednot učitelských“ pro „Svaz štyrských slovinských učitelů a učitelek“ a konečně pro „Lehrerbund“. — V „jednotě síla“, dí přísloví. Tady však toho dobrého jest přece trochu víc než dost. Nebudou-li jen míti naši slovínští štyrští kollegové tolika „Svazy“ poněkud ruce svázány? — Štyrské jednoty slovinské byly „Lehrerbundem“ vybidnuty, aby ucházely se o větší zastoupení učitelstva v okresních školních radách (nejméně 2 členy). Rovněž žádají některé jednoty, aby na každé škole byl ustanoven školník.

V Gorici učitel Mrmola na schůzi učitelské pronesl práni, aby byl ve skutek uveden pověstný „Kanzelparagraf“; učitelka Lavrenčičova pak stěžovala si, že jest učitelkám po celý život seděti u cizí mísy a spáti v cizí posteli („Učit. Tovariš“ č. 4. 1904 str. 36.); mezi slovinskými ženami prý málo emancipace, nepotřebují ochrany, uháji si své důstojnosti samy, jen kollegové je mají podporovati, aby svých tužeb došly. Bylo by na čase: zdá se, že slečně se spletla tím celibátem (který koll. Medvešček nazval „oslovstvím“) logika.

Starší ročníky „Vychovatelských Listů“, pokud zásoba stačí, prodáváme po 3 K.

Zákon o úpravě platův učitelských na Moravě nebyl vládou předložen panovníkovi ku schválení proto prý, že nebylo postaráno o náležitou úhradu zvýšených vydání.

Zemským školním inspektorem na Moravě jmenován byl vládní rada pan Vinc. Jarolímek, ředitel státní české realky v Praze, na místo zemského inspektora p. Jana Slavíka.

Důležité rozhodnutí ministerstva o suplování. Učitelé slezští, jimž bylo více než týden suplovati, domáhali se na základě svého zákona opětně na zemské školní radě náhrady za mimořádné své výkony, ale byly vždy svými žádostmi odmrštěni. Zemská školní rada odvolávala se na § 51. říš. zákona, dle něhož přísluší prý učiteli remunerace jen za ty hodiny, jež přesahují týdně počet 30. Jistý učitel ze Slezsku podal proti tomuto rozhodnutí rekurs k ministerstvu, jež zmíněné podání dle zprávy „Volksz.“ příznivě rozhodlo. V dotčeném výnosu ministerském se praví, že ministr nemůže souhlasiti s výkladem, aby jen hodiny vyučovací, jež přesahují týdenní počet 30, pokládány byly za přespočetné, ale že slovy „zákonitý počet hodin“ sluší rozuměti onen počet hodin vyučovacích, jenž dle roz-

vrhu hodin, schváleného úřady, tomu kterému učiteli v dotčené třídě jest přidělen. Dále pak se v řečeném ministerském výnosu praví: „Ale také § 51., odst. 1. říš. zákona, nemluví o 30 hodinách normálních, zákonných, v nichž by učitel vyučovati musil; tento počet hodin jest citovaným říš. zákonem míněn jen jako maximum týdenních hodin vyučovacích, jež by učiteli v té které třídě přiděleny býti směly. Normálním počtem míněn tu tedy onen počet hodin vyučovacích, jenž dle konkrétních případů pro tu onou školu, pokud se týče třídu, kompetentními úřady byl ustanoven. Zajiště pozoruhodné rozhodnutí i pro nás, učitele moravské.

Obsazování míst. Ve Frenštátě (dle „Měšťanské Školy“) přes všecko usilování a protesty města ustanoven byl ředitelem kollega, který bude nyní nejmladším (služebně i fysicky) ve svém sboru. — K tomu dodáváme: Umravňovací liberální tisk učitelský nikde ani slovem nezastal se nejstaršího žadatele, p. Závady, neboť jest členem Katolického spolku učitelského. A učitelské listy se jen hemží články o nespravedlivém obsazování míst učitelských! Nový důkaz svobodomyšlné, pokrokové (nebo čert ví jaké) důslednosti a karakternosti!

Učitelská jednota „Komenský“ v Uh. Hradišti uveřejnila toto „Zasláno“:

„Vyhovujice četným dotazům prohlašujeme tímto, že okresní učitelská jednota „Komenský“ v Uherském Hradišti nemá ničeho společného s „Učitelskou Zádruhou“ tamtéž, kteráž jest ústavem **protivné** (!) organisace učitelské. Předsednictvo „Komenského.“

— Z jímavo je, že v ústavě protivné organisace učitelské hledali dosud pomoci (až na nepatrné výjimky) jenom organisovaní a také jí namnoze tam našli. Už je to denní zkušeností, že jinak pracují organisovaní hubou a jinak skutky.

Mládež a alkohol. Věhlasný profesor lékařství na universitě v Jeně vyslovil se o alkoholu vzhledem na útlou mládež následovně: „Dětem jest každý alkohol i ve víně a v pivu se nalezající nebezpečný. Jest to zločin na dětech spáchaný, dostávají-li každodenně pivo nebo víno k pití. Mnozí rodičové žasnou, vidí-li 12letého s cigaretou v ústech, a při tom zcela lhostejně dávají dítěti sklenici piva k pití. Odsuzuji rozhodně předčasné kouření, ale přece doznávám, že požívání lihovin škodí útlému organismu mládeže více než kouření.“

F. P.

Zač měli bychom se též někdy modlit? Na otázku tuto odpovídají slovenské „Katolické Noviny“ takto: „Nuže, třeba také za to, aby redaktory dobrých novin nepřecházela svatá trpělivost, když těžce pocífuji nevšímavost obecnstva a hlavně těch, kteří ku součinnosti povoláním a přesvědčením vázání jsou. Prosme Boha také za to, aby osvítil rozumy lidí našich a oni už jednou pochopili, že dobré noviny jsou nejdražším majetkem národa, který všichni synové jeho chránit a zvelebovat mají. Vzpomeňme si na modlitbách na šlechetné učitele a zvelebovatele národa, aby se nevděčností nedali odstrašiti, ale stále na zřeteli měli odměnu věčnou, která jich práci za hrobem korunovat bude.“

Výstava dětského umění. Roku 1902 utvořil se v Budapešti „spolek ke studiu dětské duše“. Spolek působí dosud hlavně odbornými přednáškami. Letos chce uspořádati, připojením k sjezdu zem. učitelského spolku mezinárodní výstavu dětského umění. Mají na ni docházeti místa: výkresy dětí z vlastního popudu vzniklé, jež budou uspořádány podle měřítka psychologického; ukázky method moderního vyučování kreslicího: umělecké nástěnné obrazy (výzdoba učíren); práce ruční (slöjd). Vystavené věci budou vysvětlovány průvodními přednáškami.

Doporučujeme tyto knihy a časopisy:

O rozšíření některých druhů rostlinných na severovýchodní Moravě. Napsal P. František Gogela v Rajnochovicích. Zvláštní otisk z Věstníku Klubu přírodovědeckého v Prostějově za r. 1903.

Jak se naučím kreslit? Vzory ku kreslení ve škole i doma od J. van Dijcka. Text přeložil Ondřej Pisch. Dva svazky vkusně váz. po K 2.10. Nakladatel A. Píša, knihkupec v Brně.

Václava Kosmáka **Sebrané spisy.** Sešit 54. a 55. Díl VIII. Nákladem Papežské knihtiskárny Benediktinů Rajhradských v Brně.

Knihovna naší mládeže. Čís. 5. **Uličník.** Povídka francouzskou akademií poctěná. Napsal A. Gennevraye. Přeložil Alois Stráňovský. Cena 1 K 20 h. Nákladem Papežské knihtiskárny Benedikt. Rajhradských.

Knihovna našeho lidu. Roč. VIII. (21.) Číslo 1. **Z výletu do Bosny** Napsal Maxmilian Weinberger. Nákladem Papež. knihtiskárny Benediktinů Rajhradských v Brně. Cena 70 h.

Duchovní knihovna. Roč. XXIV. číslo 1. **Měsíc Panny Marie.** Rozjímání o modlitbě Zdravas Královno. Napsal P. Ant. Denis, T. J. Přeložil Jan Kotlín. Sešit 1. Cena 80 hal.

Časové úvahy. Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Redaktor Th. Dr. František Reyel. Roč. VIII. Číslo 2. **O ústavním životě v Rakousku.** Politická studie. Píše Josef Kousal. Majitel a vydavatel Politické družstvo tiskové v Hradci Králové.

Duše Japonska od prof. J. Nitobé. S titul. kresbou a ornamentacemi Sanči Ogawa. Nákladem J. Pelcla, Praha II, Lípová ul. 8. Cena 1 K.

14 obrazů k Rusko-Japonské válce se vztahujících přináší 17. číslo „**Illustrovaného Světa**“ mimo značný počet ilustrací jiné časové události předvídaných. Jsou to obrazy následující: Japonský císař Mucuhito, Japonská císařovna Haruko, Japonské znaky císařské, Jenerál Alexej Nik, Kuropatkin, Císařský hrad v Tokiu, Císařský letohrádek a město při jezeře Hakonském, V chrámě 33.000 bůžků v Kiotu, Na japonském hřbitově, Tíeti setnina kozáků, Ruská vojenská kapela Citinského pluku kozáků, Kasárna Citinského pluku kozáků, Ruské důstojnictvo na výletě v čínských lesích, Vladivostok, ruský válečný přístav, Port Artur, ruský válečný přístav, bombardovaný Japonci. Dále obrazy z velikého požáru v Aelusundu, z výpravy proti Hererům a j. v. „**Illustrovaný Svět**“ vychází každý pátek v číslech po 30 hal. a předplácí se na půl roku 8 K i s poštovní zásilkou. Administrace je v nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo nám. 34, odkudž lze si číslo na ukázkou vyžádati. (Příště dále.)

„**Vychovatelské Listy**“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.